

Дороги в літо

Микола Стеблина

За селом у нас на всі кінці світу дороги біжать. Аж три до лісу розбіглися, а дві — до луку. В поле хоч лежить тільки одна велика дорога, та далі від неї по обидва боки багато і стежок, і доріжок в'ється. Наче гілки на деревах.

— Куди вони, діду, оті всі дороги ведуть? — питаю.

— Е-е, в цю пору всі вони в літо ведуть. Еге ж, у літо... Вишні достигають, огірочки молоді з'явилися. Оце якраз і літо починається.

— І можна його побачить?

— Аякже,— усміхається дід Михайло.— Можна й побачить.

— То покажіть мені його, покажіть!

Дід Михайло великою рукою чубчика мені на голові куйовдить.

— Не спіши, онуче. Не спіши... Ось виберу якусь вільну годину, то й покажу.

Цілими днями я ходжу сам не свій. Коли це вже дід мені літо покаже? Мабуть, і Дунай хотів би на літо глянути. Він, хоч і старий уже став, немічний, та все за мною розумними очима водить. Наче каже: не забудь, Романе, про мене, коли йтимеш на літо дивитися.

А чого б я забував? Дунай у нас все розуміє, тільки сказати нічого не вміє. Раніше хоч гавкав по-всякому, а тепер, як постарів, мовчить.

І ходити Дунаєві вже важко. Задніми ногами аж заточується. Як беру його з собою на луг, то довго йдемо. Він спочиває і сумно в очі мені дивиться, а я жду, поки він спочине.

Ще торік Дунай гасав по зеленому лузі, винюхував усі, які є, нірки: і ховрахові, і кравчикові. І кротові горбики усі винюхував та голосно вищав од радості, що гарно йому бігати по лузі. Тепер уже не гасає...

Учора ми купалися з ним на озері. Берег там височенький, вода чиста, прозора, що й рибу в ній видно.

— Куди ж ти, Дунай? — кричу йому, бо поки я роздягаюсь, а він уже з високого берега на животі з'їхав. І не оглянувся на мій крик. Йому кортить скоріш води нахлебтатися та пливти. Отак він любить купання! О, вже поплив поволеньки. Тільки голова його капловуха з води видніється. До того берега поплив, де на зеленому лататті стримлять білі лілії.

— Назад, Дунай, назад! — наказую. Видно, що важко йому пливти. Насилу до мене вернувся, а на крутий берег уже й не вилізе — сили немає. Сяк-так я випхав його на моріжок проти сонця. Нехай спочиває.

Та ось одного ранку дід Михайло загадав збиратися.

— Оце вже й літо побачимо?

— А чого б і не побачить? Побачимо...

Зрадив я дідовим словам, ще й як зрадив!

Сонце вже пригріло, і стало жарко. З собою ми взяли з погребя дволітровий бідончик березового соку, приправленого сушеними грушами-дичками.

— Отакий сік,— каже дід,— найкраще в спеку пити. Ніякого ситра не треба.

— А Дуная візьмемо, діду? Він дуже хотів з нами літо побачити.

— Ну, коли хотів,— сміється дід,— то бери.

Вирушили тією дорогою, що вела в поле. Попереду ми з дідом, а за нами поволі плентається Дунай. Він не хоче бути позаду, а бігти — не підбіжить. Скільки я оглядався до нього, Дунай дивився на мене і винуватими, і вдячними очима.

За лісом по праву руку від нас почався величезний, аж до обрію, лан квітучих соняшників. Своїми золотими головами всі вони до сонця повернулися. Зліва — висока й густа кукурудза вершками рясних китиць ген-ген у далеку далину половіє. І до соняшників, і до кукурудзи вже інші дороги ведуть, а ми йдемо собі далі. Ще проминули ми лани зеленого гороху і білої гречки. А там уже, кін— ця-краю не видно, по обидва боки дороги — пшениця й пшениця.

Така вона, та пшениця, проти сонця ясна та рум'яна, ніби гарна паляниця.

Краї пшениці вже обкошені. Стримить сама стерня та ще зрідка рівненько лежать купки соломи. Там пройшли комбайни. Вони і косять, і зерно вимолочують, і солону в купки складають.

Ми зійшли на височенький пагорб і стали там спочивати. А кругом — поля і поля пшениці! Комбайни цілою вервечкою один за одним косять її, аж курява над ними стоїть. До комбайнів раз по раз під'їзять вантажні машини і зерно забирають.

— Оті почалися жнива,— каже дід.— Колись на жнива в поле виходили всі люди з косами, серпами. Косили і жали жито й пшеницю, а потім ціпами зерно вимолочували. Важка була робота. А тепер все роблять комбайни... Бач, як швидко врожай збирають.

— Так оце воно й є літо, діду?

— Оце воно й є, онуче. Літо — це коли у полях, на городах, у садках усе досягає, коли врожай збирають.

Коло нас недалеко зупинився один комбайн. За кермом комбайна сидів дядько Василь Брайко. Він усміхався нам і витирав рукавом рясний піт з лоба.

— Що ви тут робите? — запитав.

— На літо дивимось! — гукаю йому і несу бідончик березового соку, щоб дядько Василь напився.

Пив він довго та все хвалив і мене, і наш сік березовий.

— Ніколи такого смачного соку і не пробував! Спасибі тобі, Романе. Рости великий...

Комбайн рушив далі збирати врожай, а ми дивилися йому вслід. Як він гарно рівненькі копички соломи рядочком кладе, як багато зерна на машини висипає!

От якби мені бути комбайнером та отак врожай збирати...